

Στην ενότητα της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας είχαμε υποθέσει ότι το κριτήριο των ψηφοφόρων κατά το στάδιο της ψηφοφορίας είναι **αποκλειστικά τα προεκλογικά προγράμματα των κομμάτων**. Είχαμε δηλαδή υποθέσει ότι οι ψηφοφόροι εξετάζουν τις προεκλογικές πλατφόρμες και τελικά ψηφίζουν εκείνο το κόμμα του οποίου το πρόγραμμα βρίσκεται πιο κοντά στις προτιμήσεις τους. Βάσει αυτής της συλλογιστικής, ο ψηφοφόρος i ψηφίζει το κόμμα Α **αν και μόνο αν** προτιμά την πολιτικό πρόγραμμα του Α κόμματος από το πολιτικό πρόγραμμα του Β δηλαδή αν: $W_i(g_A) > W_i(g_B)$.

Ωστόσο στη πραγματικότητα τα κόμματα διαφέρουν (στα μάτια των ψηφοφόρων) και σε άλλες διαστάσεις εκτός από τη διάσταση του προεκλογικού προγράμματος. Για παράδειγμα μπορεί να υπάρχει μια «ιδεολογική μεροληψία» ενός τμήματος των ψηφοφόρων υπέρ κάποιου κόμματος για καθαρά ιστορικούς λόγους ή για προσωπικούς λόγους που καθόλου δεν σχετίζονται με την πρόταση πολιτικής (δηλαδή τη προεκλογική πλατφόρμα του κόμματος).

Επίσης, μπορεί να υπάρχει μια μεροληψία ενός τμήματος των ψηφοφόρων που να οφείλεται στη προεκλογική πλατφόρμα του κόμματος σε ζητήματα άλλα από την οικονομική πολιτική (δαπάνες και φόροι) στα οποία εστιάζουν τα υποδείγματα που εξετάζουμε. Μπορεί δηλαδή κάποιοι ψηφοφόροι να προτιμούν κάποιο συγκεκριμένο κόμμα για τις θέσεις του σχετικά με το μεταναστευτικό ζήτημα ή σχετικά με τα εθνικά θέματα τα οποία δεν υπεισέρχονται ως παράμετροι απόφασης στα υποδείγματα που εξετάζουμε.¹

Προκειμένου να λάβουμε υπόψη μας τη μεροληψία των ψηφοφόρων υπέρ ενός συγκεκριμένου κόμματος μπορούμε να αλλάξουμε το κριτήριο της απόφασης και να θεωρήσουμε ότι ο ψηφοφόρος i ψηφίζει το κόμμα Α **αν και μόνο αν** η χρησιμότητα που του δίνει το πολιτικό πρόγραμμα του κόμματος Α είναι τόσο μεγαλύτερη από τη χρησιμότητα που του δίνει πολιτικό πρόγραμμα του Β ώστε να υπερκεράσει τη μεροληψία του υπέρ του κόμματος Β.

Δηλαδή ο ψηφοφόρος i ψηφίζει το κόμμα Α αν ισχύει: $W_i(g_A) > W_i(g_B) + \sigma_i$.

Η παράμετρος σ_i μετράει την μεροληψία του ψηφοφόρου i υπέρ του κόμματος Β, διαφέρει από ψηφοφόρο σε ψηφοφόρο και μπορεί να πάρει θετικές ή αρνητικές τιμές. Αν η παράμετρος σ_i είναι θετική θεωρούμε ότι ο ψηφοφόρος i μεροληπτεί υπέρ το κόμματος Β. Αν η παράμετρος σ_i είναι μηδέν ο ψηφοφόρος i δεν μεροληπτεί καθόλου

¹ Σε όλα τα υποδείγματα που έχουμε εξετάσει εστιάζουμε σε μια διάσταση της πολιτικής, δηλαδή στο μέγεθος των δημόσιων δαπανών και των φόρων (παράμετροι g και τ). Τα προεκλογικά προγράμματα των κομμάτων όμως διαφέρουν και σε άλλες διαστάσεις (π.χ. θέσεις για τα ανθρωπίνια δικαιώματα, θέσεις για τα εθνικά θέματα, θέσεις για τους μετανάστες κτλ). Εφόσον τα υποδείγματα μας δεν εξετάζουν αυτές τις διαφοροποιήσεις στα προεκλογικά προγράμματα, οι όποιες διαφορετικές προτιμήσεις των ψηφοφόρων αναφορικά με αυτές τις διαστάσεις πολιτικής θα εμφανίζονται ως «μεροληψία» υπέρ ενός συγκεκριμένου κόμματος.

και άρα ενδιαφέρεται αποκλειστικά για την οικονομική πολιτική (δηλαδή τα g και τα τ). Ενώ αν η παράμετρος σ_i είναι αρνητική, ψηφοφόρος i μεροληπτεί κατά του κόμματος Β.²

Ιδεολογική μεροληψία και ψήφος με πιθανότητα [Lindbeck and Weibull, 1987]

A) Βασικές Υποθέσεις

- Δύο κόμματα *office seekers* υποψηφίων. Το κόμμα Α και το κόμμα Β.
- Έστω μια κοινωνία που αποτελείται από τρεις ομάδες ψηφοφόρων: (i) τους πλούσιους (R), (ii) τη μεσαία τάξη (M) και (iii) τους φτωχούς (P). $J=R,M,P$
- Κάθε άτομο i μέσα στη κάθε ομάδα J έχει κοινό εισόδημα y_J με τα υπόλοιπα άτομα της ομάδας και $y_R > y_M > y_P$
- Το ποσοστό του πληθυσμού κάθε ομάδας J είναι a_J και $\sum_{j=1}^3 a_j = 1$
- Οι ψηφοφόροι ψηφίζουν βάσει προτιμήσεων σχετικά με πολιτικά προγράμματα αλλά και βάσει προσωπικής μεροληψίας. Συγκεκριμένα ο ψηφοφόρος i μέσα στη κάθε ομάδα J ψηφίζει τον υποψήφιο Α αν και μόνο αν : $W_j(g_A) > W_j(g_B) + \sigma_{ij}$.
- Η παράμετρος σ_{ij} έχει ομοιόμορφη κατανομή (η οποία είναι κοινή για κάθε ομάδα) $\left[-\frac{1}{2\phi_j}, \frac{1}{2\phi_j} \right]$ αλλά οι κατανομές διαφέρουν μεταξύ των ομάδων ως εξής: $\phi_P < \phi_M < \phi_R$

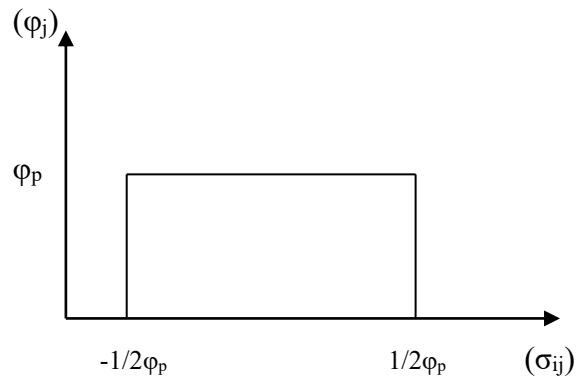
B) Περιγραφή της διαδικασίας (Timing of events)

1. Τα κόμματα «ανακοινώνουν» **ταυτόχρονα** (simultaneously) και **χωρίς μεταξύ τους συνεργασία** (non-cooperatively) τα πολιτικά τους προγράμματα g_A και g_B . Σε αυτό το στάδιο τα κόμματα γνωρίζουν τις κατανομές του σ_{ij} για κάθε διαφορετική ομάδα αλλά δεν γνωρίζουν τις πραγματικές τιμές.
2. Γίνονται οι εκλογές
3. Το κόμμα που εκλέγεται εφαρμόζει το πολιτικό του πρόγραμμα.

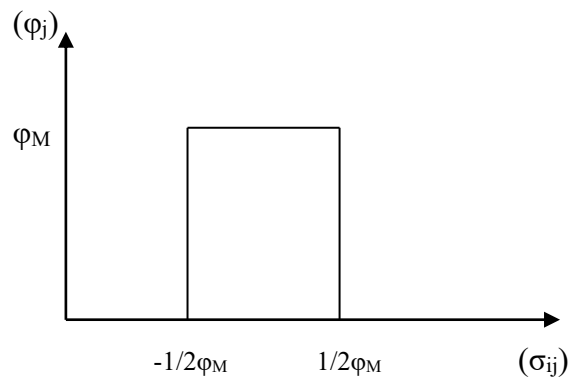
² Εφόσον στο υπόδειγμα έχουμε μόνο δύο κόμματα αυτό σημαίνει ότι μεροληπτεί υπέρ του κόμματος Α

Βάσει των παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι οι υποψήφιοι τη στιγμή της ανακοίνωσης των προεκλογικών προγραμμάτων «βλέπουν» τις κατανομές του σ_{ij} σε κάθε ομάδα και τίποτα περισσότερο. Δηλαδή έχουν τη παρακάτω εικόνα.

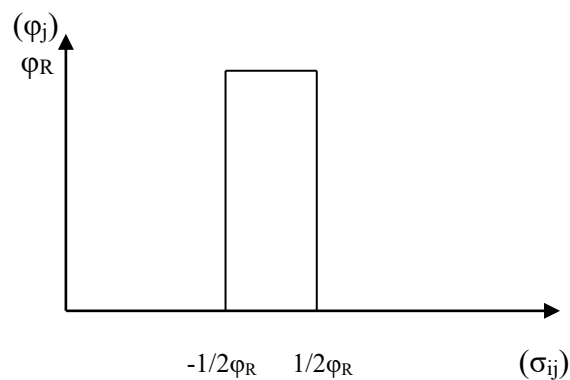
Ομάδα Φτωχών (P)

Ομάδα Μεσαίας Τάξης (M)

Ομάδα Πλούσιων (R)

Παρατηρώντας τις κατανομές του σ_{ij} γίνεται αντιληπτό ότι στο εσωτερικό κάθε ομάδας υπάρχουν ψηφοφόροι οι οποίοι είναι μεροληπτικοί υπέρ το κόμματος B (δηλαδή η τιμή του σ_{ij} για αυτούς είναι θετική) αλλά και ψηφοφόροι οι οποίοι είναι

μεροληπτικοί κατά του κόμματος Β (η τιμή του σ_{ij} για αυτούς είναι αρνητική). Επίσης κάθε ομάδα έχει μέσο μηδέν, οπότε κάθε ομάδα ως σύνολο είναι ουδέτερη έναντι των υποψηφίων.

Επίσης παρατηρούμε ότι η τυπική απόκλιση της μεροληψίας είναι μεγαλύτερη στην ομάδα των φτωχών, μικρότερη στην ομάδα της μεσαίας τάξης και ακόμα μικρότερη των πλούσιων. Αυτό σημαίνει ότι στην ομάδα των φτωχών υπάρχει πιο έντονος φανατισμός (δηλαδή υπάρχουν άτομα με μεγάλη θετική μεροληψία για το κόμμα Β και άτομα με μεγάλη αρνητική μεροληψία για το κόμμα Β). Η τυπική απόκλιση (το «άνοιγμα» της κατανομής γύρω από τον μέσο) είναι πολύ σημαντική παράμετρος και όπως θα δούμε στη συνέχεια επηρεάζει καθοριστικά τη πολιτική δύναμη της ομάδας.

Πως διαμορφώνεται η πλειοψηφία σε αυτό το περιβάλλον;

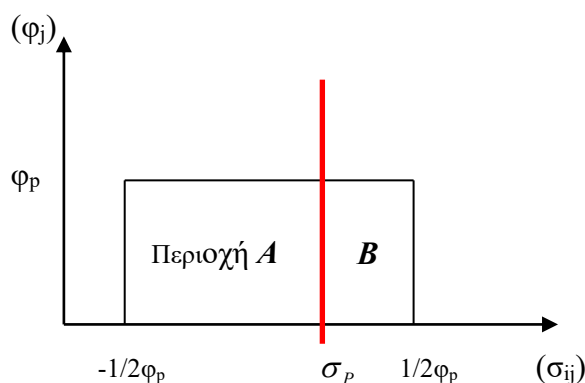
Για να εξετάσουμε πως διαμορφώνεται η πλειοψηφία σε αυτό το υπόδειγμα πρέπει να ορίσουμε την έννοια του «οριακού ψηφοφόρου» (swing voter) της κάθε ομάδας J . Οριακός ψηφοφόρος για κάθε ομάδα J είναι ο ψηφοφόρος εκείνος για τον οποίο ισχύει:

$$\sigma_j = W_j(g_A) - W_j(g_B) \quad (1)$$

Αν υποθέσουμε ότι η πολιτική πλατφόρμα του κόμματος Α είναι προτιμότερη από τη πλατφόρμα του κόμματος Β για την ομάδα J , οπότε $W_j(g_A) - W_j(g_B) > 0$. Οριακός ψηφοφόρος της ομάδας J είναι το άτομο εκείνο του οποίου η μεροληψία υπέρ του κόμματος Β είναι τόση ώστε τελικά είναι αδιάφορος μεταξύ των δύο κομμάτων Α και Β. Εναλλακτικά μπορούμε να πούμε ότι ο «οριακός ψηφοφόρος» είναι ο ψηφοφόρος του οποίου η μεροληψία υπέρ του κόμματος Β είναι ακριβώς ίση με τη σχετική δυσαρέσκεια που του προκαλεί η πολιτική του κόμματος Β.

Είναι προφανές ότι κάθε άτομο μέσα στην ομάδα J που έχει $\sigma_{ij} \leq \sigma_j$ (βρίσκεται αριστερά του «οριακού ψηφοφόρου») θα ψηφίσει το κόμμα Α, ενώ κάθε άτομο μέσα στην ομάδα το οποίο έχει $\sigma_{ij} > \sigma_j$ θα ψηφίσει το κόμμα Β.

Στο παρακάτω διάγραμμα εξετάζουμε την ομάδα Ρ και τον οριακό ψηφοφόρο της ομάδας ο οποίος έχει βαθμό μεροληψίας σ_P .

Εξετάζοντας το παραπάνω διάγραμμα συμπεραίνουμε τα εξής. Η θέση του οριακού ψηφοφόρου καθορίζει τις περιοχές των ψηφοφόρων των δύο κομμάτων στη κάθε ομάδα. Η περιοχή Α είναι η περιοχή των ατόμων με $\sigma_{ij} \leq \sigma_j$ τα οποία για δεδομένη διαφορά $W_j(g_A) - W_j(g_B)$ ψηφίζουν το κόμμα Α, ενώ η περιοχή Β είναι η περιοχή των ατόμων με $\sigma_{ij} > \sigma_j$ που για δεδομένη διαφορά $W_j(g_A) - W_j(g_B)$ ψηφίζουν το κόμμα Β. Με το ίδιο τρόπο θεωρούμε ότι υπάρχει ένας «οριακός ψηφοφόρος» στην ομάδα της μεσαίας τάξης και στην ομάδα των πλούσιων. Η μεροληψία του οριακού ψηφοφόρου της ομάδας M είναι σ_M ενώ της ομάδας R είναι σ_R .

Είναι επίσης σαφές από το διάγραμμα ότι εφόσον $\sigma_P > 0$ ο οριακός ψηφοφόρος δεν είναι αμερόληπτος. Αντιθέτως έχει θετική μεροληψία υπέρ του κόμματος Β (θα μπορούσε να χαρακτηρίζεται από αρνητική μεροληψία για το κόμμα Β $\sigma_P < 0$). **Όμως η μεροληψία του υπέρ του κόμματος Β είναι ακριβώς ίση με τη σχετική δυσανεμία που του προκαλεί η πολιτική του κόμματος Β και για αυτό το λόγο είναι τελικά ουδέτερος μεταξύ του κόμματος Α και του κόμματος Β.**

Το ποσοστό των ψήφων που παίρνει το κόμμα Α από την ομάδα P είναι:

$$a_P \phi_P \left[\sigma_P - \left(-\frac{1}{2\phi_P} \right) \right] = a_P \phi_P \left[\sigma_P + \frac{1}{2\phi_P} \right] \quad (2a)$$

δηλαδή το ποσοστό των φτωχών που ψηφίζουν το κόμμα Α (το εμβαδόν της περιοχής Α) επί το ποσοστό των φτωχών στο σύνολο του πληθυσμού a_P . Ομοίως το ποσοστό των ψήφων που παίρνει το κόμμα Α από τις ομάδες M και R είναι αντιστοίχως:

$$a_M \phi_M \left[\sigma_M - \left(-\frac{1}{2\phi_M} \right) \right] = a_M \phi_M \left[\sigma_M + \frac{1}{2\phi_M} \right] \quad (2b)$$

και

$$a_R \phi_R \left[\sigma_P - \left(-\frac{1}{2\phi_R} \right) \right] = a_R \phi_R \left[\sigma_R + \frac{1}{2\phi_R} \right] \quad (2c)$$

Καταλήγουμε έτσι στο συνολικό ποσοστό του κόμματος Α το οποίο είναι το άθροισμα των ποσοστών του κόμματος στις τρεις πληθυσμιακές ομάδες P , M , R . Οπότε:

$$\pi_A = a_P \phi_P \left[\sigma_P + \frac{1}{2\phi_P} \right] + a_M \phi_M \left[\sigma_M + \frac{1}{2\phi_M} \right] + a_R \phi_R \left[\sigma_R + \frac{1}{2\phi_R} \right] \quad (3a)$$

δηλαδή

$$\pi_A = \sum_{j=1}^3 a_j \phi_j \left[\sigma_j + \frac{1}{2\phi_j} \right] \quad (3b)$$

Ποια πρέπει να είναι η στρατηγική των κομμάτων;

Το κόμμα Α κερδίζει τις εκλογές αν κερδίσει τη πλειοψηφία των ψηφοφόρων.

Δηλαδή κερδίζει τις εκλογές αν το ποσοστό του π_A είναι μεγαλύτερο από το 50%

$$\pi_A > \frac{1}{2} \Leftrightarrow \sum_{j=1}^3 a_j \phi_j \left[\sigma_j + \frac{1}{2\phi_j} \right] > \frac{1}{2} \Leftrightarrow \sum_{j=1}^3 a_j \phi_j \sigma_j + \sum_{j=1}^3 a_j \phi_j \left[\frac{1}{2\phi_j} \right] > \frac{1}{2} \Leftrightarrow$$

$$\sum_{j=1}^3 a_j \phi_j \sigma_j + \frac{1}{2} \sum_{j=1}^3 a_j > \frac{1}{2} \Leftrightarrow \sum_{j=1}^3 a_j \phi_j \sigma_j > 0 \Leftrightarrow \sum_{j=1}^3 a_j \phi_j [W_j(g_A) - W_j(g_B)] > 0 \Leftrightarrow$$

$$\sum_{j=1}^3 a_j \phi_j W_j(g_A) > \sum_{j=1}^3 a_j \phi_j W_j(g_B)$$

Γίνεται αντιληπτό από τα παραπάνω ότι το κόμμα Α κερδίζει τις εκλογές αν «κατεβάσει» μια πλατφόρμα που να μεγιστοποιεί τη σταθμισμένη συνάρτηση κοινωνικής ευημερίας $\sum_{j=1}^3 a_j \phi_j W_j(g)$ του εκλογικού σώματος (δηλαδή και των τριών ομάδων).

Οπότε στην ισορροπία και τα δύο κόμματα συγκλίνουν σε μια παρόμοια πλατφόρμα που μεγιστοποιεί τη παραπάνω σταθμισμένη συνάρτηση κοινωνικής ευημερίας.

Σημειώνουμε ότι οι σταθμίσεις $a_j \phi_j$ εξαρτώνται τόσο από το μέγεθος της πληθυσμιακής ομάδας a_j όσο και από την πυκνότητα της πληθυσμιακής ομάδας ϕ_j . Αυτό σημαίνει ότι οι υποψήφιοι λαμβάνουν υπόψη τους τον αριθμό των μελών μιας ομάδας (δηλαδή το a_j) αλλά και το βαθμό ευαισθησίας της ομάδας στις αλλαγές πολιτικής (δηλαδή το ϕ_j). Στο παράδειγμα που έχουμε δώσει η ομάδα R εμφανίζει μεγαλύτερη πυκνωση δηλαδή μεγαλύτερη ευαισθησία στις αλλαγές πολιτικής. Εναλλακτικά θα λέγαμε ότι οι ψηφοφόροι που ανήκουν στην ομάδα R εμφανίζουν μικρότερη μεροληψία και άρα είναι περισσότερο ορθολογικοί (δηλαδή ενδιαφέρονται περισσότερο απ' ό,τι στις άλλες ομάδες για την ασκούμενη πολιτική). Αυτό δίνει στην ομάδα R ένα υψηλότερο ϕ_j και επομένως μια σχετικά υψηλότερη στάθμιση από αυτή που θα είχε αν είχε τον ίδιο αριθμό μελών αλλά τα μέλη της εμφάνιζαν μεγαλύτερη μεροληψία.

Δηλαδή το υπόδειγμα μας καταλήγει στο εξής συμπέρασμα:

Ομάδες οι οποίες χαρακτηρίζονται από σχετικά μικρότερη μεροληψία (δηλαδή σχετικά μεγαλύτερη πυκνωση ϕ_j) και επομένως είναι περισσότερο ευαίσθητες στις αλλαγές πολιτικής κερδίζουν σε όρους πολιτικής ισχύος.